

GRASS ROOTS

DIALOGUE

YEAR 2 ISSUE 2

Magh-Falgun 2070 BS

February 2014

विश्व सामाजिक मञ्च आङ्ग्रेजीलगको उपाधेयता

ब्राजिलियन नागरिक फ्रान्सिस्को छिटेकर फेरेराले सन् सत्रीको दशकवाट लोकतन्त्रकानाममाव्याप्त निर्वाचकीय भ्रष्टाचार र मतको खरिदविक्रीको विरोधमा र वास्तविक लोकतन्त्रकालागि शुरुगरेको आन्दोलन सन् २००१ मा एक अर्को मोडमा पुर्यो । उनि लगायत उनकासाथिहरुको विश्व आर्थिक मञ्चको दाभोसमा भएको वैठकको समानान्तर प्रकारको एक ठुलो भेलाको आयोजना गर्ने सोचले पाएको सफलतासंगै यो सम्भव भएको हो । त्यो भेलाले वास्तवमा छिटेकर र उनका साथिहरुलाई उत्साहित गरायो किनकी त्यो उनिहरुले सोचेकोभन्दा हरेक कारणले त्यो सम्मेलन सफल रह्यो । नवउदारवादको यस दुनियामा हाविभएको व्यक्तिवादी सोचको वदलामा त्यहाँ उत्तर अमेरिका, युरोप तथा अफिकासमे तवाट उपस्थित भण्डै ४००० संस्थाका १६००० प्रतिनीधीहरुको सहभागिताले आयोजकहरुलाई यो आभाष दिलायो कि विश्वका धेरै मानिसहरुलाई

यो रवैयाले नयाँ तथा विकसित संस्थागत प्रयोग गर्नाबाटपनि रोक्छ । आज विश्व मैं यो आग्रहले यस्तो जरा गाडिसकेको छ कि धेरै मन्दा धेरै मानिसहरु उद्घारतावादी लोकतन्त्रमन्दा अद्य पछि केही साठौ चाहैन्नैन् ।

नवउदारवादको नाममा भइरहेको आर्थिक तथा सामाजिक परिवर्तनले सकारात्मक छाप छाडेको छैन । “अर्को विश्व सम्भव छ” नारा रहेको यसप्रकारको विश्वस्तरिय वैठक अब उप्रान्त उनिहरुले वर्षेनि गर्ने निर्णय गरे र उसको नाम विश्व सामाजिक मञ्च (यचमि क्यञ्च्चां यचन) राखियो । यसकासाथै सहभागिहरुको सुभावका आधारमा यस प्रकारको वैठकलाई क्षेत्रिय तथा देशस्तरमापनि गर्ने प्रकारको अवसरपनि खुल्ला भयो । जसका कारण हरेक देशले आ आफ्नो तहमा र क्षेत्रिय स्तरमा समेत यो फोर मलाई लगिरहेका छन् । आजसम्म वार्षिक विश्वस्तर का मध्ये पर्छिलो तिनवटा, पाँचौ र आठौ सम्मेलन ब्राजिलमा, चौथो भारतको मुम्बईमा, छैठौ सम्मेलन माली, कराकस र कराची गरि तिन स्थानहरुमा, सातौ सम्मेलन केन्याको नैरोबीमा, नवौ सम्मेलन डाकरको सेनेगलमा र पछिलो तथा दशौ सम्मेलन द्युनिसियाको राजधानी द्युनिसमा भैसकेका छन् ।

एउटा सुक्ष्म उदेश्यकालागि भएको भएपनि, एउटा सानो समुहले शुरुवात गरेको भएपनि आज यसले विश्वव्यापिरुप धारणामात्र गरेको छैन, वहलता र लोकतन्त्रमा विश्वास राख्ने सबैको एक साभा चौतारी बनेको छ । यो फोरम नेपालीहरुकोपनि प्रिय छ भन्ने कुरा यसरी पत्ता लाग्यो कि नेपालमा यसवारेमा खासै छलफल नै नभैरहेको बेलामापनि हजारौको संख्यामा नेपालीहरुले विश्व सामाजिक मञ्चको प्रकृयामा सहभागि भैसका रहेछन् । सायद यिनै साथिहरुको पहल र उत्साहपुर्ण उपस्थितीका कारणले होला, हाम्रा विदेश मित्रहरु खासगरि भारतका विजय प्रताप लगायतले सन् २००२ को जनवरीमा भएको वैठकमा नै नेपालमा विश्व सामाजिक मञ्चको एशिया सम्मेलन गर्ने प्रस्ताव राखेका थिए । तत्कालिन उत्साहिन राजनैतिक परिस्थितीका कारण त्यो प्रस्तावलाई नेपालले त्यसबेला साकार गर्न सकेन र अन्त्यमा उक्त वैठक भारतकै हैदराबादमा सन् २००३ मा गरियो । तत्पश्चात नेपाली नेताहरु

यस अंकमित्र

विश्व सामाजिक मञ्च : पृष्ठ १
सरकारका असफलता : पृष्ठ १
पछिलो जनमत : पृष्ठ २

सरकारका असफलताको अर्को कारण कथनी र करणीमा फरक उद्धव प्याकुरेल

किन असफल हुन्छन् सरकारहरु भनेर थितीले चलाइरहेको वहसको यस अंकमा दलहरुले विपक्षमा रहेंदा उठाउने मुददा र सरकारमा आएपश्चात गर्ने व्यवहार अनि त्यसले ति दलका वारेमा वन्ने/परिवर्तन हुने जनधारणाका विषयहरुमा चर्चा गरिएको छ ।

प्राय आफुलाई गरिब र तेश्रो मुलुकका रूपमा चिनाउन चाहने मुलुकको प्रजातान्त्रिक तरिकावाट चुनिएर आएका सरकारको समस्या भनेको ति दलका नेताहरुमा रहेंदा भन्ने गरेका कुराहरु, आफु सरकारमा गएर गर्ने भनेर जनतासामु राखेका प्रतिवद्धताहरु पुरा गर्ने वाटोमा जानुको बदला सरकारमा गएपश्चात ठिक त्यसको विपरितका कामहरुलाई प्राथमिकतामा राखेर जानु रहेको छ । नेपालको विगतका जनतावाट चुनिएर आएका तर असफल भनिएका सरकारहरुको कुरा गर्दा पनि यो विषय सान्दर्भिक देखिन्छ । कार्यकाल नै पुरा गर्न नपाएको २०१५ को सरकारलाई छाडेर २०४६ को जनआन्दोलन पछिका सरकारलाई हेनै हो भने प्रायः सबै सरकारको भनाई

र गराईमा भिन्नता ररह्यो र त्यो भिन्नता नै त्यस सरकारप्रतिको जनताको वितृप्ताको कारक बनेको देखिन्छ ।

यसमा चर्चा गर्दा नेपाली जनताको दलहरुलाई हेनै दृष्टीकोणको विश्लेषण जरुरी रहेछ । २००७ सालदेखी नै काग्रेसमा तालिम लिएका मध्ये धेरैसे मन्त्र बनेर या २०१५ मा केही समय र २०४७ पछि भण्डै ४ वर्ष सरकार नै चलाएर आएको भएर होला काँग्रेसको वारेमा जनताको धारणा २०५१ सम्म आइपुग्दा एक प्रकारले स्पष्ट भैसकेको देखिन्छ । मानव अधिकारको रक्षा, प्रेस स्वतन्त्रता, शान्तिपुर्ण रूपमा भेला हुने र विरोध गर्ने स्वतन्त्रता जस्ता जनताका राजनैतिक अधिकार सहितको प्रजातन्त्रकालागि यो दल

(भारतको जवाहरलाल विश्व विद्यालयवाट राजनैतिक समाजशास्त्रमा विद्यावारी गरेका प्याकुरेल हाल काठमाण्डौ विश्वविद्यालयमा सहायक प्राध्यापकका रूपमा कार्यरत छन् ।

क्रमशः विश्व सामाजिक मञ्च

र सामाजिक कार्यकर्ताहरुका माझ नेपालमा यस मञ्चको प्रकृयालाई कसरी अगाडि बढाउने र नेपालले कसरी दक्षिण एशियामात्र नभै समग्र एशिया कै ने तृत्व गर्नसक्ला भनेर छलफल हुदै आइरहेका छन्। नेपालमा लोकतन्त्रको सुदृढिकरणमा यस मञ्चले कसरी सहयोग पुर्याउन सक्छ भन्नेमा नेपाली समा जलाई सुसुचित गराउने पहल भैरहेकै वेलामा इण्डो नेशियाको वालीमा डिसेम्बर २००७ मा मौसम परि वर्तनको वारेमा सम्मेलन भयो। संयुक्त राष्ट्र संघको आयोजनामा भएको त्यस सम्मेलनको साइड वैठकको रूपमा संगसंगै गैरसरकारी संस्था र विभिन्न आन्दो लनका सहभागिहरुले विश्व सामाजिक मञ्चको वारे मापनि छलफल गरे। त्यहाँ भएको वैठकमा दक्षिण एशियाली सामाजिक मञ्चको वारेमा कुरा उद्धयो र त्यो प्रकृया नेपालमा गर्ने भन्ने निर्णयपनि भयो। त्यसपश्चात नेपालमा दक्षिण एशियास्तरको जनपरि चालन वैठक जनवरी १२ र १३, २००८ मा सम्पन्न भै मञ्चको दक्षिण एशिया वैठक २००८ को नोभेम्बरमा नेपालमा नै गर्नेगरि तथारी आरम्भ भयो। उक्त जनवरी वैठकले भावि दक्षिण एशिया वैठकका वारेमा उपसमितीहरु मात्र बनाएन, हजारौ मानिसहरु सहभागि रहने यस मञ्चलाई कसरी सम्पन्न गरे, ज्यादाभन्दा ज्यादा सहभागिता कसरी जुटाउने, त्यसको व्यवस्थापन कस कसले र कसरी गरे, आर्थिक श्रोतको संकलन र परिचालन कसरी गरे, इत्यादीका वारेमा पनि काम गर्यो। तर विभिन्न कारणले नेपालले त्यो सम्मेलन तोकिएको मितीमा गर्न सकेन र तिन वर्ष पछि अन्ततः दक्षिण एशियाली सामाजिक मञ्चको सम्मेलन बंगालादेशको ढाकामा सम्पन्न भयो।

सामान्यतया भूमण्डलीकरण विरुद्ध र 'वसुधैव कुटुम्बकम्' को पक्षको राजनीति नै आजको लोकतन्त्रको मुख्य अवधारणा हुन्पर्नेमा दुविधा नहुन्पने हो। आज लोकतन्त्रको भविष्य लोकतन्त्रमा सच्चा सहभागिताको सेरोफेरोमा आधारित छ। तर समस्या, प्रतिनिधिमूलक र लोकतान्त्रिक भनेर चुनिएर आएका सरकारहरु पनि आफ्नो निर्णय प्रक्रियालाई नागरि कदाचा अनुमोदित गराउने गर्ने मौका दिन चाहै नन्। अर्को शब्दमा भन्दा लोकतान्त्रिक भनिएका दलहरु नागरिकलाई चुनावमा भागलिन र दलहरु तथा दबावकालागि प्रयोगको साधनमा रूपमा मात्र सहभागिताको सन्दर्भलाई सीमित गर्न चाहन्छन्। परिणाम, लोकतान्त्रिक व्यवस्थाको संस्थागत परि पक्तता त कमजोर हुन्छ नै, लोकतान्त्रिक विचार लोकतन्त्रको उदारतावादभन्दा अधि जानै सक्छ। यो रवैयाले नयाँ तथा विकसित हुदै गरेको लोकतन्त्रको नयाँ नयाँ संस्थागत प्रयोग गर्नवाटपनि रोक्छ। आज विश्व मैं यो आग्रहले यस्तो जरा गाडिसकेको छ, कि धेरै भन्दा धेरै मानिसहरु उदारतावादी लोकतन्त्रभन्दा

अधि पछि केही सोच्ने चाहैनन्। उनीहरू ठान्डछन् कि उदारतावादी लोकतन्त्रको रूपमा मानवताले आफ्नो सर्वश्रेष्ठ शासनकारी रूप लिइसकेको छ। उनिहरू भन्दछन्, सहभागितालाई लोकतन्त्रको एक वाञ्छनिय पहलकदम त मान्न सकिन्छ, तर अनिवार्य होइन। यसो भनिरहैदा कतै विकसित र परिपक्व हुनपर्ने र हुन चाहने लोकतन्त्रलाई हामी त्यसतर्फ जानवाट रोकिरहेका त छैनौ भन्ने प्रश्न गर्न सकिन्छ। वास्तवमा लोकतन्त्र शासनको एक रूप हो, जसको सावधानिपूर्वक प्रयोग नगर्दा आफै लोकतन्त्र नै तखरामा पनि पर्नसक्छ। लोकतन्त्र नै यस्तो व्यवस्था हो जसले जहिले पनि प्रयोग मार्फत अरु विकसित हुन मौका खोजिरहेको हुन्छ। यसको विगतलाई हैने हो भने एक प्रकारको प्रत्यक्ष एवं सहभागीतात्मक लोकतन्त्रवाट विस्तारै आधुनिक प्रतिनिधिमूलक लोकतन्त्रकारुपमा विकसित भईआएको छ। नेपालमा जनआन्दोलन दुईसंगै सहभागीतात्मक लोकतन्त्रको लहर आएकोमा विस्तारै यसको विपक्षमा जनमत बन्दै गएको पाइन्छ। यसको विपक्षमा बहस गर्नेहरुको भनाई यो छ कि आधुनिक जमानामा समस्या तथा मुद्दा यस्तो जटिल छ कि साधारण नागरिक त छोडिदिउँ, चुनिएका प्रतिनिधिहरूले समेत यि समस्याहरु समाधान गर्न सक्छैन्। यसकारण आधुनिक सरकारलाई सधै विशेषज्ञहरूको जरुरत परिहन्छ। यसैकारण सहभागीतात्मक लोकतन्त्रको कुरा गर्नुको कुनै सैद्धान्तिक औचित्य छैन। विगतको सविधानसभाका असफलतालाई जोडेर 'डेमो केसी' को स्थानमा 'मैरिटोकेसी' मा काम गर्ने नै पाली ठालुवर्गको एक हिस्सा त यस्तो माग गर्न थाले को छ कि तीव्र गतिमा भुमण्डलीकरण भईरहेको यो दुनियामा चुनिएका प्रतिनिधिहरूलाई दिइदै आएको अधिकारलाई पनि थप सीमित गरिदिनु पर्दछ।

वास्तवमा विश्व सामाजिक मञ्च आन्दोलन एउटा

सिलसिलामा लोकतन्त्रले नयाँ अभ्यासका साथ रूपको जन्म दिनसक्छ। अनि लोकतन्त्र सामाजिक तथा सांस्कृतिक रूपवाट एक सृजनशील प्रक्रियाको रूपमा स्थापित हुन्छ। विश्व सामाजिक मञ्चको प्रक्रियाले यही सम्भावना साकार गर्ने आशा दिलाएको छ। यस प्रक्रियाको शसरुवातका कारण एक बहुलतावादी तथा अधिक जीवन्त दुनियाँ बनाउने तर्फ एक अभूतपूर्व र जानीतिक ऊर्जा तथा आशाको संचार भएको छ। भूमण्डलीकरणको तागतसंगै जसरी आज विश्वमा हैकम जमाएर वसेका एउटा समुहले हामीमाथि उनिहरूले सोचेको र रोजेको प्रकारको विश्वव्यापि शासन प्रणाली (ग्लोबल गभर्नेन्स) लादन चाहन्छ, यो प्रक्रियामार्फत त्यसको विरुद्धमा ग्लोबन गभने 'न्स कै एउटा छूटै मोडल विकसित गर्न सकिन्छ भन्ने विश्व सामाजिक मञ्च आशा छ। गाँउ र शहरका विचमा कायम दरार, धनि र गरिबका विचको खाडल अनि एक जात र अर्को जातका विचमा रहेको ठुलो र सानो भन्ने प्रकारको अहमता या लघुतावोध सबै लाई समाधान गर्ने विकल्प भनेको अभि परिस्कृत लोकतन्त्र हो र हरेक प्रकृयामा जनताको अधिकारी अधिक सहभागिताले उक्त प्रकृयाको सफलतामा अरु सहयोग मिल्छ भन्नेमा यस आन्दोलनको जोड छ। विश्व सामाजिक मञ्चले शुरु गरेको यो मोडल हरेक स्तर मा लोकतन्त्रिकरणको प्रक्रिया चलाउदै यहाँ आइपुगे को छ। यसले विश्वमा लोकतन्त्र सुदृढ गर्न भइरहे का आन्दोलन र नयाँ अनुभववाट सिकेर अधि वहने अवसरमा प्रदान गर्दैन, आपसमा भएका अस्प्रिटता, मतभेद र गुनासालाई हल गर्न अवसर र स्थान दुवै प्रदान गर्दछ। सुदृढ लोकतन्त्रका मेरुदण्डका रूपमा रहेको पिछ्डीएका र पछाडी पारिएका हितलाई उच्च मान्यताका साथ प्राथमिकता दिने कुरामा लोकतान्त्रिक चरित्रको उच्च नमुना बन्न उद्दत यो आन्दो

॥ ॥ अर्को शब्दमा मन्दिला लोकतान्त्रिक मनिषका ढलाउ नागरिकलाई ॥
चुनावमा माणिलिन र ढलाउ तथा ढवावकालागि प्रयोगको साधनमा रूपमा ग्राव साहभागिताको सञ्चालिलाई सीमित गर्न चाहन्छन्। परिणाम, लोकतान्त्रिक व्यवस्थाको संस्थागत परिपक्तता त कमजोर हुन्छ नै, लोकतान्त्रिक विचार लोकतन्त्रको उदारतावादमन्दा अधि जानै सक्छ। ॥ ॥

अर्को खुला जनमुखी लोकतान्त्रिक विचारको स्थापना हवोस् भन्ने चाहन्छ जसमा विचारधारात्मक तथा संरचनागत रूपवाट केही शक्तिकेन्द्रहरुको दादागिरी ओकासाथ भइरहेको निर्णय प्रक्रियालाई जनताको हातमा दिन सकियोस्। यसले राजनीतिमा नयाँ प्रक्रियाको सम्भावना हुन्छ, समाजमा व्याप्त सत्ताको विधान संरचनालाई नयाँ रूप दिएर लोकतन्त्रको जरो राजनीतिक, सामाजीक तथा सांगठनिक रूपवाट आम जनताको संगठनसंग जोडिनसक्छ। यस

लक्षको दस्ते प्रतिवद्धता रहेका कारण समाजका शोषित, पिडित र हेपीएकाहरुको आकर्षणको न्द्र विन्दिका रूपमा यो आन्दोलन रहीआएको छ। त्यसले आजको विश्व परिस्थिती र नेपालमा पनि सुदृढ र सम्बृद्ध नेपाल देखा चाहने हामी सबैले यस प्रक्रियाको प्रवर्धन र विस्तार गर्नु आवश्यक देखिन्छ।

क्रमशः सरकारका असफलताका

सधै कृयाशिल रहन्छ भन्ने जनताको बुझाई थियो । आर्थिक मामलामा समाजवाद भने पनि उसको समाजवाद त्यति अग्रगामि समाजवाद हुदैन कि भन्ने शंका जनतामा थियो भन्न सकिन्छ किनभने धेरै काँग्रेसका मतदाताले भन्ने गरेको भनाइ हो “काँग्रेस ले रामै नै गर्दछ भन्ने भन्दा पनि नराम्रो चै गर्दैन भन्ने थाहा छ, त्यसैले मै ले काँग्रेसलाई मत दिन लागेका हो” । रामै चै गर्दछ गर्दैन भन्ने शंका सहितको यो भनाईमा काँग्रेसले विगतमा अपनाएको आर्थिक नितीमा दे खिएको कम समाजवादी र र वढि पुजीवादी मार्ग नै थियो भन्न सकिन्छ भन्ने नराम्रो चै गर्दैन भन्ने आशाको पछाडिका अन्य कारणहरु चै काँग्रेसको भारत र चिन दुवै छिमेकीलाई हेने “भद्र” दृष्टिकोण रहेछ जसले २०४६ को जनआन्दोलन अधिको नाकावन्दिको जस्तो अवस्था चै आउन दिन भन्ने हो भनेर अनुमान गर्न सकिन्छ । काँग्रेस इतरका शक्तिलाई मत दिनेको आशा र भनाई मनन गरेर जाँदा माथि गरिएको अनुमानकोलाई पुष्टयाई गर्न त्यति मिहेनत नै आवश्यक देखिन्न । २०४६ पश्चात काँग्रेसको प्रतिवृद्धिभाई आएका दलहरुले दिएको नारा र उनिहरु वारे उनका मतदाताले वनाएको अवधारणा हेने हो भने धेरै मतदाता अब उप्रान्त नेपालमा विधमान जातीय, लैज़िक तथा आर्थिक असमानताको अन्त्य मात्र होइन, नेपाल र छिमे की खासगरि भारत संगको सम्बन्ध पनि नयाँ प्रकारले विकसित भएर जान्छ भन्नेमा दुक्क नै देखिए । २०५१ पछि केहि समयकालागि वनेको एमालेको सरकारले त्याएको सामाजिक सुरक्षाका केहि प्रावधानहरु तत्पश्चातका चुनावमा गरिव र आफुलाई अग्रगामि वताउन चाहने मतदातालाई आर्कषण गर्ने प्रमुख श्रोत नै वनेका पाइन्छन् । यससंगै जब जनजिविकाको सबालमा अगाडि वढन देश भित्रको वातावरण परिवर्तन गर्न ने पालको विदेश निती पनि परिवर्तन गर्नु पर्दछ, किनभने नेपाल र नेपालीलाई गरिव र पिडीत वनाउनेमा साम्राज्यवादी र विस्तारवादीहरुको ठुलो हात छ भन्दै माओवादीले आफ्नो राजनैतिक कार्यदिशा जनसमक्ष पस्कन सफल भयो, अनि त्यो दल अरु भन्दा नी अग्रगामी रहेछ भनेर जनमत त्यता लागेको देखिन्छ । संगसंगै मधेपर र पहाड खासगरि काठपाण्डीको सम्बन्धमा ठुलो उथलपुथल नै त्याइदिने भनेर उदय भएको मधेपर चावादी दलहरुले पनि २०५४ को चुनावमार्फत जन अनुमोदित भएका हुन् ।

पछिल्लो जनमतलाई कसरी लिने ?
पछिल्लो चुनावको परिणामलाई हेर्दा अग्रगमन र वामवन्यका नाममा २०५१ देखी वढै गएको जनमतले एक पटक विश्राम लिएको छ । यस

विचमा २०६३ पछि वनेका ४ वटा सरकारहरु असफल सिद्ध भए । यि ४ मध्ये सबै नै आफुलाई वामपन्थ भन्नेहरुले नेतृत्व गरेका थिए र ४ मध्ये माधव कुमार नेपालले नेतृत्व गरेको वाहे कका ३ वटा सरकारहरु त वाम वर्चश्वक कै सरकार थिए । २०७० को निर्वाचन परिणामलाई धेरैले आ आफ्नै दृष्टिले हेने गरेका छन् । तर चुरो कुरो अझै पनि कथनी र करणी मै गएर अडिक्केको छ । यो पछिल्लो जनमत २०६३ पश्चात उदय भएका नयाँ दलहरु खसगरि एमाओवादी र मधेष्वादी दलले जनसमक्ष पस्के का एजेण्डा र तिनको कार्यन्वयनमा भएको अन्योलको जनजवाफ हो । यो काँग्रेस र एमाले ले राम्रो गरेको कारणले उनिहरुलाई दिएको जनउपहार होइन । भनाईको मतलब जनताले नयाँ र अग्रगमनको एजेण्डा छोडिसकेको भन्ने हो इन, तर यि नयाँ शक्ति मार्फत चै यि एजेण्डा लागु हुदैनन् किनभने यिनीहरु सरकारमा रहँदा हिजो उनिहरुले कवुल गरेका कुरामा अडिग हुने कुरो त परे जाओस, एजेण्डा नै विसै भै उल्टा उल्टा काम गरे भन्ने हो । माओवादीको कुरा गर्दा प्रथमतः भारतलाई विस्तारवादी भनेर उससंग गरेको १९५० को सन्धी नै खारेज गर्ने, भारतिय गाडि, चलचित्र अनि पत्रिका समेतमा नै पालमा रोक लगाउने नारा दिने बावुराम भट्टराईको सरकारले विगतमा दरबार र काँग्रेसले त गर्न हिच्कचाएको विष्पा सम्झौता गरयो । अर्को, नेपाली जनताको सधै गरिव भैरहने यो हालत हुनुमा पुजीवादी अर्थतन्त्र प्रमुख जिम्बे वार छ भन्दै आएको माओवादी दलवाटै पुर्जीवादी क्रान्तिको दस्तावेज ल्यायो । तेश्रो, शान्ति समझौतामा आएर आफुसंग रहेका हतियार र गुरि ल्ता सरकारलाई हस्तान्तरण गरिसकदा पनि यो त हाम्रो रणनिती हो र अझै हामी त युद्ध र हतियार मार्फत नै सत्ताकञ्जा गर्ने हो भनेर एकथरी कार्यकर्तालाई थुम्थुम्याउने प्रयास गरि नै रह्यो । यिनै विषयले माओवादी नेतृत्व प्रति जनताको आंशका वढेको र कालान्तरमा गएर त्यो दलले नेतृत्व गरेका सरकारहरु असफल भएका हुन । अर्कोतर्फ मधेष्वको विकास नहुनुमा पहाडेहरुको सत्तामा हालिमुहाली र उनिहरुको सत्ता संचालनको अपारदर्शी चरित्र र भ्रष्टाचार जिम्बेवार छ भन्ने मधेष्वादीहरु पनि आफुले सत्तामा हालिमुहाली गर्दा त्यो भन्दापनि अपारदर्शी प्रदर्शन गरेकै कारण खुम्चन बाध्य भएका हुन् ।

यसवाट के सिक्ने?

माथि भनिए भै पछिल्लो जनमत काँग्रेस र एमालेले राम्रो गरेको कारणले उनिहरुलाई दिएको जनउपहार होइन । यसको प्रमुख कारण भने को नयाँ आएका दलहरु जनताप्रति अरु कम

उत्तरदायी भए । उनिहरुको भनाई र गराईमा त कॅग्रेस र एमालेको जति पनि सामित्यता भेटिएन । उनिहरुले त जे भने त्यसको उल्लो पो गर्न थाले भनेर हो । यससंगैको अर्को कारण चै कॅग्रेस र एमालेले आफुहरुवाट विगतमा गलित भएको भनेर स्विकार गरेको र अब उप्रान्त नदोहर्याउने भनेर जनसामु गरेको प्रतिवद्धता पनि हो । अब यहाँ प्रश्न गर्न सकिन्छ कि के अहिले वनेको यि दुई दलको सरकारको कार्यषैली ली उनिहरुले हिजो जनसमक्ष गरेको प्रतिवद्धता अनुरूपको दिशातिर उन्मुख छ त ? सरकारले आफ्नो हानिमुन पिरियड पनि पुरा गरिनसके को अवस्थामा यसका काम र कार्यशैलीको वारेमा टिप्पणी गर्नु अलि हतार होला । तर यस अवधीमा पद वाँडफाँडमा देखिएका के हि घटनाले कतै उनिहरुले आफुले विगतका गलितवाट सिकेर अगि वडन गरेको प्रतिवद्धता पुरा नगर्ने त हैनन् भनेर शंका गर्ने स्थान चै दिइसकेको छ । एक वर्षमा संविधान लिने रटानका साथ एक वर्षको लागि नै भनेर आएको सरकार जब मन्त्रिपदमा कसलाई लाने भन्ने प्रकारको विवादमा एक महिना रुमलिन्छ, चको ‘मुल्य वृद्धीको विवादमा गएर फस्छ, जनताले सरकारको त्यो प्रतिवद्धतामा शक गर्न थाल्छ । यहाँ याद गर्नुपर्ने कुरा के हो भने एउटा लक्ष्य लिएर हिडेको सरकार ति लक्ष्यलाई थाती राखेर अनावश्यक विवादमा अल्कन गयो र त्यसले जनतामा वितृष्णा बढाइदियो भने भोली त्यो सरकारले आफ्नो लक्ष्यमा जान अवश्यक र पैमार्कारको विवादमा गर्दा र फस्छ, जनताले अर्कोगरि अर्थात नकारात्मक रूपले वुभिदिने र सहयोग नगर्ने परिस्थिती आउन सक्छ । यस अवस्थामा सरकारको असफलता स्वभाविक भइदिन्छ ।

र, अन्यमा भन्तुपर्दा दलका रूपमा काँग्रेसले धेरै नयाँ कुरा जनसमक्ष नबाँडेको भएपनि सुशिल कोइरालाको व्यतित्वलाई लिएर र उनको विगतलाई हेरेर जनताले केहि नयाँपनको अपे क्षा अवश्य गरेका छन् । विधीको शासन र विधी विधान कै कुरामा लिएको विगतको डडान अनि आफ्नो जिवनशैली मार्फत सादगी र समाजवादी चरित्रको उनका आजसम्मका सबल पक्ष हुन् । यिनै कुराका आधारमा नेतृत्वमा आएका को इरालाले अब उनको सरकार चलाई र विधीमा कसरी सामित्यता कायम गरेर जान सक्छन, त्यसैमा उनको सफलताको प्रश्न गाँसिएको छ । आफुले भन्दै आएको विधीका कुरा आज दल र सरकार संचालन गर्दा सम्भेर कार्यन्वयन गर्ने, अनि आफुले अपनाएको सादा जिवनको अभ्यासलाई आफैमा सिमीत नराची संस्थागत निर्णय मार्फत सरकारको नितीमा परिणत गर्न सकेने उनिहरुको सरकार कमसेकम असफल सरकारको कोटीमा चै दर्ज नहोला ।

.....EVENTS AND ACTIVITIES.....

नेपाल सामाजिक मञ्चको अलफल, सन २०१४ फेब्रुवरी ५

**संवर्गणकालिन राजनीति, युवा र संविधान सभा विषयक
अन्तर्राष्ट्रिय कार्यक्रम, सन २०१३ डिसरबर २५, नेपाल,
काठमाण्डौ नेपाल**

Published by

SADED-Nepal

Advisors: Prof Lok Raj Baral, Vijay Pratap

Editors: Indra Kumari Adhikari, Uddhab Pyakurel

Managing Editor: Shekhar KC

comments:

sadednepal@gmail.com

www.sadednepal.blogspot.com

Supported by

SIEMENPUU FOUNDATION,
FINLAND